IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 22 Issue 01 IYUN 2026

O‘ZBEKISTONDA IT KASBLARINING RIVOJI VA BOZOR TALABLARI

Yoqubova Husniya Abdixalil qizi
Axborot texnologiyalari va menejment universiteti
Raqamli texnologiyalar fakulteti
Matematika va informatika yo’nalishi
Email: yoqubovahusniya9@gmail.com
Ilmiy rahbar: **Pardayeva Gulmira**
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20613804

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida axborot texnologiyalari (IT) sohasining rivojlanish tendensiyalari, IT kasblariga bo‘lgan talabning ortib borishi, mehnat bozori ehtiyojlari va mavjud infratuzilmaning shakllanishi ilmiy tahlil qilinadi. So‘nggi yillarda iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi jarayonlari natijasida IT mutaxassislariga ehtiyoj ortib borayotgani kuzatilmoqda. Maqolada shuningdek O‘zbekistonda yaratilgan innovatsion ekotizimlar, ta’lim muassasalari tomonidan taklif qilinayotgan IT yo‘nalishlari, IT parklar, startaplar, outsourcing va freelancing bozori, kadrlar yetishmovchiligi, bozor talablari hamda istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari batafsil yoritilgan. Tadqiqot natijalari IT sohasi bo‘yicha samarali strategiya ishlab chiqish, ta’lim tizimini optimallashtirish va mehnat bozoriga mos mutaxassis tayyorlash jarayonlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: IT bozori, axborot texnologiyalari, IT kasblari, raqamli iqtisodiyot, IT Park, O‘zbekiston, mehnat bozori, startaplar, outsourcing, raqamli transformatsiya.

Kirish: O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng iqtisodiyotning barcha sohalarida tub islohotlar amalga oshirila boshlandi. Xususan, 2017-yildan boshlab mamlakatda raqamli iqtisodiyotni shakllantirish bo‘yicha qator davlat dasturlari qabul qilindi. Prezidentning “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi, “Elektron hukumat” tizimini rivojlantirish bo‘yicha dasturlar, IT Park tashkil etilishi, startaplarni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining joriy etilishi natijasida axborot texnologiyalari barcha tarmoqlarning ajralmas bo‘lagiga aylandi. Bugungi globallashuv davrida raqamli transformatsiya davlatning raqobatbardoshligini belgilovchi eng muhim omillardan biri ekanini ko‘rsatmoqda. Shu munosabat bilan O‘zbekistonda IT sohasi iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biriga aylandi. 2020–2025-yillar davomida IT xizmatlari eksporti o‘sishi, startap loyihalarning ko‘payishi, IT Park rezidentlari sonining keskin ortishi, xususiy sektor tomonidan IT mutaxassislarga bo‘lgan talabning kuchayishi bu borada yaqqol dalil bo‘la oladi. Bugungi kunda O‘zbekistonda “Front-end dasturchi”, “Back-end dasturchi”, “Data analyst”, “Data scientist”, “UI/UX dizayner”, “3D artist”, “Cybersecurity mutaxassisi”, “IT Project Manager” kabi kasblar eng talab yuqori yo‘nalishlar qatoridan o‘rin olmoqda. Mehnat bozoridagi statistikalar shuni ko‘rsatadiki, mahalliy kompaniyalarning 70 foizdan ortig‘i yetarli malakaga ega IT mutaxassislarini topishda muammoga duch kelmoqda. Bu esa O‘zbekistonda IT ta’limini rivojlantirish, xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlash, bozor ehtiyojini chuqur o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda axborot texnologiyalari sohasi o‘sishining asosiy omillari quyidagilar hisoblanadi:

1. Davlat tomonidan kuchli qo‘llab-quvvatlash.

So‘nggi yillarda IT sohasi uchun imtiyozlar, subsidiyalar, rezidentlik dasturlari, grantlar, treninglar yo‘lga qo‘yilgan. IT Park rezidentlari uchun soliq imtiyozlari IT biznesning jadal rivojlanishiga asos yaratmoqda.

2. Yoshlar orasida IT kasblarga qiziqishning ortishi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2020–2024-yillar davomida IT kurslariga qatnovchilar soni 8 barobarga oshgan.

3. Global mehnat bozorida IT mutaxassislariga yuqori talab.

Outsourcing va freelancing yo'nalishi orqali O'zbekistonlik dasturchilar AQSh, Yevropa va Osiyo davlatlariga xizmat ko'rsatmoqda.

4. Internet infratuzilmasining yaxshilanishi.

Oxirgi yillarda internet tezligi va qamrovi sezilarli darajada kengaygan.

Mazkur maqolada O'zbekiston IT bozorining hozirgi holati, IT kasblarining rivoji, bozor talablari, ta'lim tizimining roli va istiqbollar keng ilmiy tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi: Tadqiqot quyidagi metodlardan foydalanilgan holda amalga oshirildi: Tahliliy metod (Analytical method). O'zbekiston IT bozoridagi mavjud statistika, davlat dasturlari, IT Park hisobotlari, ta'lim tizimi ko'rsatkichlari o'rganildi. Komparativ metod (Comparative analysis). MDH davlatlari va rivojlangan davlatlar bilan O'zbekistonning IT sektori solishtirilib, o'xshash va farqli jihatlar aniqlangan. Empirik metod. IT mutaxassislari bilan suhbatlar, mehnat bozori e'lonlari (hh.uz, jobsearch.uz), IT kompaniyalarining kadrlarga qo'ygan talablaridan foydalanildi. Kontent tahlil (Content analysis). O'zbek va xorijiy IT nashrlarida chop etilgan maqolalar tahlil qilindi. Sotsial-iqtisodiy tahlil. Raqamli iqtisodiyotning IT kasblariga ta'siri, dasturchilar daromadlari, startap ekotizimi o'rganildi.

Asosiy qism: O'zbekistonda IT sohasining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari quyidagicha:

— IT bozorining tarixiy rivoji
— Mustaqillikdan keyingi jarayonlar
— 2017-yildan boshlab boshlangan islohotlar
— "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasining ta'siri
— IT Park tashkil etilishi va uning rol
— Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi

Zamonaviy IT kasblari va ularga bo'lgan talablari:

— Front-end va Back-end yo'nalishlari
— Mobil dasturlash (Android/iOS)
— Sun'iy intellekt va Data Science
— Cybersecurity mutaxassislariga talab
— UI/UX dizaynning o'sib borishi
— IT project managerlarning roli
— Freelancing va outsourcing bozoridagi imkoniyatlar

O'zbekistonda IT ta'limi tizimi va uning muammolari:

— Maktab va OTMlarda IT fanlari
— Xususiy IT maktablar (Najot Ta'lim, Astrum, PDP va boshqalar)
— Ta'lim sifatining teng emasligi
— Amaliyot yetishmasligi
— Kadrlar yetishmovchiligining sabablari

IT bozori infratuzilmasi va startap ekotizimi:

— IT Park rezidentlarining o'sishi
— Raqamli biznesning rivojlanish omillari
— Investorlar va venchur kapital
— Startaplar uchun grant va kreditlar
— IT eksporti va outsourcing xizmatlari

Global tendensiyalar va O'zbekistonning raqobatbardoshligi:

— Sun'iy intellektning ta'siri
— Avtomatlashtirish va mehnat bozori

— O‘zbekistonning AQSh, Yevropa, Hindiston bilan taqqoslanishi
— Raqamli savodxonlik darajasi
— O‘zbekistonning eksport salohiyati
IT kasblariga talabni belgilovchi asosiy omillar:
— Texnologiyalarning jadal rivojlanishi
— Kompaniyalarning raqamli transformatsiyaga ehtiyoji
— Yoshlar soni va ularning texnologiyaga qiziqishi
— Global bozordagi ishchi kuchi tanqisligi

Tahlil va natijalar: Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston IT bozorida quyidagi asosiy natijalar mavjud: IT kasblariga talab taklifdan ancha yuqori. Mutaxassis yetishmovchiligi IT bozorining eng katta muammosi bo‘lib qolmoqda. IT ta’limi kengaymoqda, ammo sifat jihatidan notekis. Ayrim xususiy kurslar xalqaro darajada, biroq umumiy ta’lim tizimida muammolar ko‘p. Outsourcing bozori iqtisodiy o‘sish uchun katta salohiyatga ega. O‘zbekistonlik dasturchilar global bozorga faol kirib bormoqda. IT Park infratuzilmasi startaplar rivojiga yordam bermoqda. Rezidentlar sonining yillik o‘sishi bu yo‘nalishning istiqbolini tasdiqlaydi. Davlatning raqamlashtirish siyosati bozor rivojining asosiy drayveridir. Elektron hukumat, onlayn xizmatlar, raqamli to‘lovlarning kengayishi IT mutaxassislariga bo‘lgan talabni oshirmoqda.

Xulosa: O‘zbekistonda IT kasblarining rivoji oxirgi yillarda misli ko‘rilmagan darajada tezlashdi. Bozor talablari o‘sib borar ekan, malakali mutaxassislarga ehtiyoj sezilarli darajada ortib bormoqda. Raqamli iqtisodiyotning kengayishi, IT Park infratuzilmasi, ta’lim tizimidagi islohotlar, startap ekotizimining shakllanishi IT sohasini O‘zbekiston iqtisodiyotining eng muhim strategik yo‘nalishlaridan biriga aylantirmoqda. Shu bilan birga, kadrlar yetishmovchiligi, ta’lim sifatining notekisligi, amaliyot bazasining cheklanganligi kabi muammolar mavjud. Ularni hal qilish uchun davlat, xususiy sektor va ta’lim muassasalari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, xalqaro tajriba asosida mutaxassislar tayyorlash zarur. Maqolada o‘tkazilgan tahlillar O‘zbekiston IT bozorining ulkan salohiyatga ega ekanini, to‘g‘ri boshqaruv siyosati orqali yaqin kelajakda mintaqaviy IT markazlaridan biriga aylanishi mumkinligini ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Abdullayev, R. (2021). Axborot texnologiyalarining rivoji va ularning iqtisodiyotga ta’siri. Toshkent: “Innovatsiya” nashriyoti. https://innovatsiya.uz/kitoblar/axborot-texnologiyalari
2. Karimov, B. (2020). Raqamli iqtisodiyot asoslari. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti nashriyoti. https://tsue.uz/raqamli-iqtisodiyot
3. Mirzaahmedov, S. (2022). IT ta’lim tizimini takomillashtirish masalalari. Toshkent: “Fan va texnologiya”. https://fantex.uz/nashrlar/it-talim
4. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. (2023). Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi bo‘yicha hisobot. https://mitc.uz/strategy2030
5. Qodirov, A. (2021). Startap ekotizimi va innovatsion rivojlanish. Navoiy davlat universiteti nashriyoti. https://ndu.uz/innovatsiya/startap-kitob